

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1—DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.:
85—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 2. APRILA 1938.

ŠTEV. 13

Zahtevamo kruha doma

Samo bežno je treba vreči pogled v daljni tuji svet, kamor roma vsako leto tisoče naših ljudi prosit in delat za borno skorjo kruha, za reven zaslužek težaka. Mogočni narodi so tam, ki jih je sram priti za delo teh naših ljudi. Raje v desetisočih v brezposelnosti žive na račun svoje skupnosti, kakor bi se z našim človekom sklonili za skromnim plačilom zemlje, ki je enako pravična vsem: »V potu svojega obraza boš služil svoj vsakdanji kruh.«

Ta pravica zanje ne velja. Nočejo je in ne sprejmejo je. Zanje naj se drugi znoji in mu služi kot hlapec gospodu. Ob žuljavih rokah in potnih sragah mnogih sinov in hčera našega naroda raste iz komodnosti življenja njihova oholnost.

V naših ljudeh pa raste trpka zavest, da je nekje daleč domovina, tako revna in sirotna, da jim niti mačehovskega kruha tujine dati ne more. Vse, kar je v njej, je zato v njihovih očeh majhno. Ne more nase prikleniti za trajno srca, ki bi v njej rado svojo srečo našlo, pa jo išče zastonj. Človek vidi življenje drugod in strti pod domačim uboštvom občuduje tujino ter ponižuje v sebi domovino.

Tako je, pa bi tako biti ne smelo. Nič ne lažimo sebi, da domača dežela kruha nima. Neprecenljivi zakladi ležijo v njej, ogromno je njeno bogastvo. Samo nikogar ni, ki bi ga dvignil, nikogar, ki bi ga pravično delil med potrebne. Ni ga, ki bi se zamislil ob dolgih žalostnih transportih, ki odhajajo v tujino in prav zračunal, kakšno nepopravljivo izgubo narodnih sil pomenijo za lastno domovino. Kako slabo je naložen naš narodni kapital, ki se po teh potih zgublja v tuji zemlji in kako bezaška je odkupnina za mimogrede izgubljene duhovne vrednote, ki se ne vrnejo nikoli več.

Ze otroke puščamo v tujino, mlada nezkušena dekleta tja pošiljamo. Pod strehami naših domov pa postaja dolgčas. Čitamo, da beže tja tudi samo radi lagodja in radi napačne svobode. V njih življenje izumira. Naj gre k vragu tista svoboda, ki ne zna zajeziti tega odtoka, če se vrši samo radi lagodja življenja. Koristi naroda, njegov živi organizem zahteva, da ji napravimo konec.

Če se Belje in druga veleposestva hvajijo z milijoni letnih prihrankov, je to ob zapravljanju višjih vrednot našega narodnega življenja v tujih deželah naša največja sramota.

Naša zemlja kriči po izrabljajočih silah, ki naj ustvarjajo napredek življenja in dajejo kruha doma. Nobena pravica ni tako velika in nobena svoboda tako nedotakljiva, da bi smela ovirati zdrav rast naše domače skupnosti. Nobena bremena niso tako težka, da bi jih komurkoli ne smel naložiti, kdor bi hotel te sile materialnega napredka sprostiti kapitalističnih vezi. Vsi privilegiji so ničevni, če so v škodo skupnosti.

Hočemo zato, da se naše izseljenstvo preneha in z njim preneha odtok narodne krvi. Hočemo, da domovina da lačnim doma zadostnega kruha. Zahtevamo, da se zajezijo nesmiselni gon za lagodnim življenjem tujine, ki vodi redno v duhovno propast. Zahtevamo pa tudi, da se živi narod ceni višje kot mrtev kapital.

Za narod zahtevamo kruha doma.

**»Slovenski delavec«
je glasilo slovenskega
katoliškega delavstva!
Zato ga podprite s tem,
da postanete njegov
plačujoči naročnik!**

*

Za našo kri v tujini

Rekli bi, da je vendar začelo kaliti zdravo seme, ki ga je v našo narodno njivo s tolikim trudom sejala skozi dolga leta naša izseljeniška organizacija Rafaelove družbe. Naš mali rod doma, se je začel zavedati svoje povezanosti z mnogimi desetisoči rojakov, ki jih je borba za kruh raztepla širom sveta. Lepo je to misel povdarila mladinska izseljeniška akademija, ki je bila preteklo nedeljo v ljubljanski frančiškanski dvorani. Pester spored mnogih naših vzgojnih zavodov je svetlo izpričevalo, kako znajo ti zavodi brez hrupa gojiti pravo narodno ljubezen. Vsej akademiji pa je dal poseben povdarek govor našega knezoškofa dr. Gregorija Rožmana, v katerem začutiš, kako živo diha iz njegovih besedi nepotvorjena skrb za srca in duše naših narodnih bratov, raztresenih po širnem svetu. Naš narod je narod trpinov, mnogih izgnancev v tujino, kamor jih spremlja s škofovo ljubeznijo tudi naša ljubezen. Lažnjiv bi bil naš pokret, če bi mogel iti brez čutenja mimo te velike bolečine. Ko se s skrbjo v ljubezni za narod istovetino z našim knezoškofom, prinašamo našim bralcem njegov nedeljski govor:

Tuje narode pomlaja naša kri.

Premalo se zavedamo, kako pomembno je izseljenstvo za naš narod. V stotisoče gre število onih, ki so zapustili našo lepo slovensko zemljo in odšli na tuje iskat kruha. Vsak izseljenec je kakor kaplja krvi iz žil narodnega telesa. Telo tujega naroda se poživlja in pomlaja s krvjo iz naših žil. Udje našega narodnega telesa so naši izseljenci, ki se trgajo iz našega narodnega telesa. Če smo zdrav in živ ter samozavesten narod, moramo čutiti to izgubo. Zato moramo skrbeti, da si člane naroda, ki odhajajo v tujino, ohranimo.

Vera očetov naj z narodom veže njegove sinove.

Mi hočemo živeti, ne samo kot posamezniki, temveč kot narod, zato moramo gledati, da se vezi med nami in izseljenci ne pretrgajo, temveč da so vedno močnejše in trdnjše. Vez, ki nas v življenjsko občestvo veže z vse-

mi, ki so se izselili, ne sme biti samo denar, ki ga pošiljajo domov; duhovna mora biti ta vez, ki je močnejša od vsake materialne vezi; vez, ki duše družni in srca veže, ki se izraža v enakosti mišljenja, v izmenjavi narodnih in kulturnih dobrin in ki je globoko zasidrana v živi veri naših očetov.

Mnogi so z nami še eno.

Trojna je vrsta naših izseljencev. Najprej so taki, ki imajo namen, da se iz tujine po nekaterih letih vrnejo v svojo domovino. Ti že sami nočejo raztrgati teh vezi s svojo rodno zemljo, saj nosijo s seboj v svoji duši sliko tistega kottička svoje zemlje, ki jo hočejo ohraniti sebi in svojim skromen domek, da bi njihovi potomci brez prevelikih mučnih skrbi srečni v njem živeli. Duhovna vez med njimi in nami je tem bolj potrebna, ker se vrnejo. Z njimi moramo vzdrževati živahne stike, da si ohranijo vse dobre in plemenite lastnosti slovenskega naroda in da si ohranijo vero. Naj torej izseljenci vedo in čutijo, da jih ne pozabljamo ne v mislih ne v molitvah, ampak jih imamo za polne in žive ude na skupnem narodnem telesu, da nam je pri srcu njihova usoda, da z njimi trpimo in se z njimi njihove sreče veselimo kakor trpimo z njihovo nesrečo, to je z vsemi našimi po Ameriki, po Holandiji in Nemčiji, po Belgiji in Franciji, po Kanadi in Argentini.

Mnogi imajo pri nas še svoje srce.

Potem so taki izseljenci, ki so si v tujini že postavili dom in se ne namestavajo več vrniti na rodno zemljo, razen na kratke obiske, da obujajo mladostne spomine. V dušah teh živi neizbrisljiv spomin na domačo rodno zemljo. Vsak pozdrav iz domačega kraja jim je drag, vsako pismo dobrodošlo. Videti solze, ki jim rosijo oči, ko jim pripoveduješ o domači zemlji, o ljudeh v domačem kraju, o cerkvah na gričku, o zvonovih, o njivah in holmih, o vinogradih in belih zidanicah — to se pravi, razumeti, s kakšnimi vezmi vise njih srca na domovini, četudi jim je Amerika postala nova domovina, ki

jim reže boljši in večji kos kruha, kakor ga jim je mogla dati trda slovenska zemlja. Ne mine jim dan brez misli na rodno hišo in zemljo.

Ljubezen naj ljubezni odgovarja.

Brezsrčnost bi bila, če bi mi tem našim rojakom ne pošiljali z domače zemlje prav tako vročih pozdravov, kakor je njih hrepenje po domovini vroče. Pozdravi, slike, časopisi, knjige, pismo bi morali romati od nas k njim in vzdrževati živo zvezo z njimi, ki tako hitro izumirajo. Dnevno se njih število krči. Vsak dnevnik iz Amerike prinaša poročila o novih smrtnih primerih. Še nekaj desetletij, pa ne bo nobenega več v Združenih državah severne Amerike. Ne bodimo brezsrčni. Pozlatimo jim zadnja leta z lastnimi spomini iz domovine.

Vsem ohranimo svetel spomin na skupno preteklost

Kmalu bo zlasti v severni Ameriki le tretja vrsta naših ljudi, to so potomci naših izseljencev, ki so že v tujini rojeni, vzgojeni, ki so že ondotni državljanji. Našo zemljo poznajo samo iz pripovedovanja svojih staršev. Niso videli naših lepih krajev, ne poznajo in naš jezik le za silo razumejo. Vsa izobrazba jim je dana v tujem jeziku, ki jim je postal materni jezik.

Ti potomci naše krvi nam ne smejo postati duhovno tuji. Zavedajo naj se da je slovenska kri v njih, da so po krvi in materni besedi isti rod, iz katerega so izšli, jezik svojih prednikov naj vsaj nekoliko poznajo in ohranijo kot dragocen ostanek svojih prednikov. Zato pa moramo vzdrževati mi z njimi stalne in živahne zveze. Naša dolžnost je, da jim kažemo lepoto naše zemlje, ki ji ni para v vsem širnem svetu; da jim posredujemo bogastvo našega duha v delih umetnosti in našo kulturo, ki je tolikšna, da je nam ni treba biti sram ne nas ne naših izseljencev med velikimi in visoko kulturnimi narodi. Naša dolžnost je, da jim svetimo z zgledom našega iskrenega verskega življenja, da bo vez iste vere tem čvrstejša, čimbolj se rahla vez istega jezika.

Boj proti religiji v Sovjetiji

Novi sekretar brezbožnikov v Sovjetski uniji tovariš Olejčuk je nedavno imel v Moskvi govor. Med ostalim je rekel, da komunistična stranka hoče uresničiti svoj namen in ves narod sovjetske unije spreobrniti v borbene ateiste. Borba brezbožnikov, je rekel, se ne obrača proti stari generaciji, ki še nosi v srcu slike tisoč cerkva in carskih hramov, ampak se bo obrnila proti sovjetski mladini, ki mora postati popolnoma brezbožna. Mladina sploh ne sme vedeti ne za križ, ne za druge verske simbole. Samo srp in kladivo smeta postati mladini sveti simbol.

Dalje poročajo, da je bil pravoslavni škof iz Tambora Siromijatnikov ubit od nekega komunističnega trenutku, ko je prišel iz cerkve. Ubijalec pa je bil takoj izpuščen na svobodo in krajevna sekcija »Brezbožnikov« mu je obetala svojo zaščito v slučaju eventualnega procesa.

V strelski šoli za mlade komuniste v Tuli, ki je bila nedavno odprta, so cilje predstavljale statue z likom Kristusa in apostolov. Najboljši strelci, ki so najčesče zadeli srce teh kipov, so dobili brezplačne

karte za kino. Oblasti pa so zabranile slična strelišča v Moskvi in Leningradu, da ne bi izzvali protestov tujcev.

Moderna pot v »Raj«

Marksisti vsega sveta so zavrgli vero v Boga, z njim pa tudi vero v nadzemska nebesa ter so obljubili človeštvu raj na zemlji. Ta raj bo v danih razmerah vse-kakor sovjetska Rusija.

Neki gospod je te dni rekel, da bi prav rad privoščil našim komunistom uživanje tega zemskega raja. »Ko bi imel denarja,« je rekel, »bi kupil zrakoplov pa bi vanj naložil naše komuniste in jih peljal nad širno Rusijo. Tam pa bi drugemu za drugim potisnil v roke padalo in bi ga pahnil v njegovo nebesa. Tako bi ponavljal dokler vsi kandidati boljševiškega raja ne bi dosegli svojega cilja. Veliko dobroto bi skazal njim, velike dobrote pa bi bili deležni tudi mi doma, ko bi se jih iznebili.« Seveda je vprašanje, kako bi komunistični kandidati otepali okrog sebe, preden bi jih spravili na tako brezplačno pot v njihov raj. Prepričani smo, da bi bili strašno redki tisti, ki bi se hoteli na lastne oči prepričati o blaženstvu komunističnega paradiža.

Dr. Pavel Robič:

Pomen okrožnice Leona XIII. „Rerum novarum“

Drugič zavrača Leon XIII. socializem zato, ker je krivičen. Krivico pa dela ta nauk poedincem in družini.

Kako je socializem krivičen posameznemu človeku?

Človek, pravi papež, se po svoji duhovno - telesni naravi bistveno razlikuje od samo telesne živalske narave. Zato se mora razlikovati tudi v tem, kako more posedati dobrine. Žival ni bitje, ki bi moglo imeti pravico nekaj posedati, z drugimi besedami, žival ne more biti pravno bitje. Če bi človek ne imel nič več kot žival, to se pravi, če bi smel samo uporabljati dobrine kakor živali, ne pa jih tudi posedati, česar žival ni zmožna, potem bi človeka izenačili z živaljo. In to dela socializem; človeku jemlje pravico posedati, enači ga z živaljo. Zato dela socializem krivico človeku.

Iz tega razvidite, da je socializem v svojih krivih naukih o odpravi in neopravičenosti zasebne lastnine samo miselno (logično) do konca izpeljana to je, na gospodarsko polje prevedena zmotna, ki uči, da se človek od živali bistveno ne razlikuje. In to je tolikokrat od sv. Cerkve obsojeni materializem, ki je temelj vsemu marksizmu in komunizmu.

Socialistično gospodarski nauk bo torej takrat pravilen, ko bo resnica, da človek ni nič več kot žival, to je, nikdar. Pripraven je za to, da določa življenje živali, ne pa ljudi.

Nekateri pa so mislili, da je vse človeštvo skupaj pravi lastnik zemlje, posameznik pa ne. To pa spet ne more biti res: kajti prej je bil en človek kot

celo človeštvo. Zato je tudi prej imel zasebno pravico posameznik kot skupnost, ki je iz poedinca nastala. In ker je moral prvi človek tudi živeti človeško življenje, je imel tudi prvi človeške pravice, med temi pravico do privatne lastnine.

Čudno je zato, pravi Leon XIII., da se najdejo ljudje, ki dovoljujejo in priznavajo poedincu pravico do uporabe zemlje in njenih sadov, zanikavajo pa pravico posameznika, da bi kot gospodar in pravi lastnik posedal zemljo, kjer je kaj zgradil, ali njiivo, ki jo je obdelal. S tem goljufajo človeka za stvari, ki jih je s svojim trudom pridobil. Saj kmetova ali delavčeva roka stanje njive močno spremeni. In to delo, ki je podoba zemlje tako spremenilo, da je napravilo iz divje rodovitno, je z zemljo tako zvezano, da ga ni mogoče ločiti od nje. Kakšna pravica pa bi bila to, da bi se kdo danes polastil in užival stvar, ki se je nekdo drug za njo trudil? Delitev dobrin, delitev imetja, delitev zemlje, privatna lastnina, je zato, sklepa papež, utemeljena v samih osnovah, v zakonih narave: za človeško naravo, za mirno življenje, je tako najprimernejše, in zato je to navada vseh časov uzakonila. Noben človeški zakon, ki hoče ostati pravičen, ne more določiti nekaj proti tem diktatom narave.

Pa tudi božji zakon potrjuje in posvečuje naravne zakone, ko strogo prepoveduje hlepeti po tuji lastnini. Vsakomur pa je jasno, da bi postale zapovedi božje, ki prepoveduje pozeleti ženo in imetje soseda na mah brezpredmetne in brezsmiselnosti in neučinkovite, če bi ne bilo privatne lastnine.

Gospodarski sistemi

V.

Kritika gospodarskih osnov marksizma

Na kratko smo omenili bistvo gospodarskih osnov marksizma. Na prvi pogled se vse prav lepo bere, in, če bi bilo vse to res, bi mu ne bilo nič oporekati. Pa vendar ni vse tako priprosto in enostavno. Ze Marks sam ni dosleden. V I. knjigi trdi, da izhaja dobiček kapitalista le iz večvrednosti delavčevega dela, v drugi knjigi pa že trdi, da dobiček ne izvira le iz večvrednosti delavčevega dela, ampak tudi iz investiranega kapitala.

Pa tudi sami lahko presodimo, da je Marksova gospodarska teorija o dobičku lepa za uho, a stvarno ne drži. Vrednost blaga ni zavisna le od delavčevega dela, ampak tudi od cene surovin, od prometnih zvez, od obrestne mere, od investiranega kapitala, od javnih in socialnih dajatev, itd. Če so surovine blizu tovarne, so izdelki bolj poceni, kakor pa če mora podjetnik uvažati te surovine iz prekomorskih dežel (prevoz, carina), ali če je tovarna tik železnice, prodaja izdelke ceneje, kot druga, ki mora voziti izdelke daleč na kolodvor.

Ravno tako ne drži v celoti Marksova teorija o brezposelnosti, ki naj bi se avtomatično zviševala. N. pr. v Nemčiji je bilo pred leti ca. 7 milijonov brezposelnih. Ako bi se to število avtomatično zviševalo, bi danes ne bil zaposlen noben Nemec več in diktatura proletarijata bi bila že davno nastopila. Slični primer bi lahko navedli z Ameriko in z vsemi drugimi državami.

Pa tudi z družabnih vidikov ne drži Marksov nauk. Plače delavcev niso prepovedane le volji delodajalca, ampak so tukaj še delavske organizacije, je zakon o zaščiti dela, o minimalnih mezdah, o socialnih dajatvah, davkih itd.

Marksova teorija ne drži niti o vrednosti blaga (da je toliko vredno, kolikor je dela v blagu). V današnjem kreditno menjalnem gospodarstvu je vsaka stvar toliko vredna, kolikor na trgu zanjo dobiš, ne glede na delo, ki je bilo potrebno za izdelavo tiste stvari. To prav jasno vidimo pri izdelkih na roko in izdelkih na stroj. Za ceno kakega blaga ni merodajno le delo, ampak celi produkcijski stroški, to je resnica, ki odgovarja resničnim trgovskim poslom, po katerih se vsi ravnamo, in ta resnica je nasprotna Marksovi teoriji.

Marksov gospodarski nauk torej ne drži niti:

1. o dobičku, ker dobiček ne izvira samo od delavcu odtegnjene plače,

2. niti o vrednosti blaga, ker cena blaga se ne ravna le po delu, ampak po celotnih produkcijskih stroških, in zato tudi ne drži v avtomatičnem zvišanju brezposelnosti, o delavskih plačah. Kakor hitro pa padeta v vodo prvi, osnovni točki Marksovega nauka, pade v vodo ves njegov sistem ne glede na sociološke in etične nedoslednosti in nepravilnosti. (Dalje prih.)

Vsak začetek je težak

Ljubljana, 28. III. 38.

To se je pokazalo celo pri prvem slučaju v naši banovini in najbrže v celi državi, ko sta delodajalec in delojemalec zahtevala pri sporu posredovanje oblasti. Takole je bilo:

Dne 28. t. m. se je v knjižnici kraljevske banske uprave, soba št. 21 vršila v smislu Uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu, razsodniška razprava s posredovanjem oblasti, radi spora med tt. »Sava« d. z. o. z. kovinska in galanterijska industrija na Jesenicah in ZZD ter NSZ. Spor je nastal, ker podjetje ni hotelo pristati na sklenitev kolektivne pogodbe.

To je bila prva razprava te vrste, zato je bil tudi potek zelo zanimiv. Predsednik razsodniške razprave, ki ga imenuje ban, g. inspektor inž. Baraga, je ob 1/210 dopoldne otvoril razpravo. Navzoči so bili vsi člani razsodniškega odbora in sicer: Za delojemalce: Gaser Albin, Jesenice (ZZD) in Zupan Tine, Jesenice (NSZ), za delodajalce pa inž. Albrecht Koser in dr. Ples. Poleg teh so bili navzoči tudi zastopniki spornih strank, kakor tudi podjetnik g. Anžon Tršan.

Predsednik g. inspektor Baraga najprej zahteva, da se vsi navzoči izkažejo s predpisanimi pooblastili. Pri tem se je ugotovilo, da zastopnik NSZ sicer ima pooblastilo od organizacije, ni pa potrjen od pristojne oblasti, kakor to določajo zakoniti predpisi. Dalje ni imel nikakega pooblastila lastnik podjetja, oziroma njegov delovodja g. Anton Tršan.

Na vprašanje predsednika razsodišča, če ima katera stranka kak ugovor glede sestave razsodniškega odbora ali prisotnih strank, izjavlja zastopnik NSZarjev, Jesenice, da osporava navzočnost zastopnika podjetja g. Tršana, ker nima podpisane nega pooblastila. On sam sicer res nima svojega potrdila podpisanega od policije, a tega ni sam kriv, ker mu je uprava policije istega odklonila. Pravilno potrjeno

OUZD v Ljubljani polaga obračun o poslovanju za leto 1937.

Poslovno leto 1937 je bilo v znamenju važnih socialno političnih reform, ki so ekonomično in tehnično močno vplivale na ustroj poslovanja.

Uvedba zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, uredba o minimalnih mezdah, zvišanje doklad za Borzo dela v svrhu povišanja podpor brezposelnim, vse te spremembe pomenijo za OUZD povečanje poslov. Posebno je bila obremenjena administracija z uvedbo starostnega zavarovanja. V zvezi s temi reformami so se prispevki in doklade, ki jih OUZD predpisuje za vse vrste zavarovanja precej zvišali.

Za razmah zavarovanja, zlasti obsega poslov je bilo v letu 1937 merodajno: Naraščanje števila zavarovancev, dviganje zavarovalne mezde in stalež bolnikov.

Povprečno število zavarovancev je znašalo v letu 1937 do 94.495 (nasproti 85.917 v letu 1936).

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v letu 1937 Din 23.31 (1936 Din 22.57).

Zaradi višjega števila zavarovancev in povprečne zavarovane mezde so dohodki za 5.5 milijonov višji kakor leta 1936.

Kar se pa tiče zdravstvenih razmer leto 1937 ni bilo ugodnejše kakor leto 1936. Odstotek bolnikov je bil sicer nekoliko nižji 2.81% (2.92%) in je temu primerno tudi izplačana hranarina nižja. Nekoliko nižji so tudi stroški za zdravnike in upravni stroški. Nasprotno so precej narasli stroški za zdravila, za oskrbnine v bolnišnicah, za porodniške podpore in dajatve, ter pogrebne.

Ti višji izdatki so gospodarsko ravnovesje urada v letu 1937 porušili, kar se izraža v primanjkljaju 50.000.— Din.

OUZD je tudi v letu 1937 izplačeval višje podpore v obliki podaljšane podporne dobe nad 26 tednov. Iz tega naslova je bilo v l. 1937 izplačanih Din 685.000.

Skupni dohodki znašajo v letu 1937 — 48.409 milijonov napram 43.070 v l. 1936.

Skupni izdatki znašajo 48.460 milijonov napram 42.772 milj. v l. 1936.

Od skupnih dohodkov odpade na zavarovanja na leto Din 512.29 (501.30), od izdatkov pa Din 512.83 (497.84).

Zavarovanci so prejeli na podporah v denarju 16.946 milijonov — 35.02 %.

Od skupnih izdatkov za zdravljenje v sanatorijih odpade na stroške za zdravljenje jetičnih bolnikov 1.261 milijonov 2.60%. Za zdravljenje v zdravilišču Radio Therma Laško je urad izdal 0.529 milj., v okrevališču »Jadran« pa 0.308 milijonov. Stroški za zdravljenje v lastnih fizikalnih in kopalniških napravah so znašali 1,150 milj. Stroški za prevoze v zdravilišča in za povratek so znašali 0.065 milj.

Imovina urada znaša koncem leta 1937 40.598 milj.

Obveznosti urada znašajo koncem leta 1937 — 40,649 milj.

Nepovoljni rezultat poslovanja v letu 1937 je znak, da se pri nas dobrine zakona iz leta v leto bolj črpajo. V tem je izražen višji standard našega delavca in nameščenca, ki imata z ozirom na življenjske razmere in spričo 50 letnega obstoja socialnega zavarovanja višje potrebe in zahteve.

S spremembami v statutu se bo gospodarski položaj urada znatno poslabšal. Urad bo moral vsako leto prispevati po 2.5% od rednih sredstev v sklad za odpis neizterljivih prispevkov in v sklad za pokritje primanjkljaja. S tem bodo uradu redna sredstva znižana za 5%, s čemur bo na eni strani ogrožena likvidnost, na drugi pa aktivnost.

Posebno pozornost obuja med aktivni ne-normalna visoka postavka neplačanih premij. Ta je že zdavnaj prekoračila najvišjo dopustno točko. Visok zaostanek pomeni prav sedaj, ko je uvedeno zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, veliko nevarnost za pravice onemoglih in invalidnih zavarovancev. Pravice iz starostnega zavarovanja veže zakon na dejansko vplačane prispevke. Podjetja, ki ne bodo redno plačevala prispevkov, bodo svoje onemogle nameščence težko oškodovale. Da se delavcem zavarujejo pravice do starostne preskrbe in da se podjetja obvaruje pred škodo in neprijetnostim, ki bodo nastale z uveljavljanjem izgubljenih pravic tožbenim potom, je urad prisiljen, da uvaja proti nerednim plačnikom najstrožjo izterjavo.

NEKAJ ZA NAŠE KOMUNISTIČNE STREMUHE

GPU RAZSAJA MED RUSKO DIPLOMACIJO

Pri prav mnogih sovjetskih poslanikih je GPU temeljito opravila svoje delo, to se pravi, da jih je nasilno odstranila, ali, kakor se po boljševiski pravi, »likvidirala«.

MED VELEPOSILNIKI

Pariški »Figaro« poroča, da je doslej že 9 sovjetskih veleposlanikov postalo žrtev Stalinovega »čiščenja«. To so sami veterani iz nekdanjih bojev za oblast boljševizma: Krestinski, Karahan, Jurenjev, Antonov, Ovsejenko, Bogomolov, Davtjan, Brodovski, Ostrovski in Podoljski. Nenadoma, kakor strela z jasnega neba, jih je zadela večinoma obdolžitev nezanesljivosti in morali so se zagovarjati radi izdaje ali trockizma ali drugih zločinov. Konec poznamo.

V PARIŠKEM SOVJETSKEM ZASTOPSTVU

Resnično temeljito delo je opravila GPU v pariškem sovjetskem poslanstvu. »Figaro« je objavil sledeči seznam:

1. diplomatsko zastopstvo:

Šljapnikov, namestnik — izgnan, Rakovski, poslanik — v ječi, Davtjan, svetnik poslanstva — v ječi, Nasatarij, tiskovni šef — izgnan, Arens, svetnik poslanstva — v ječi, Členov, pravni svetovalec — v ječi, Laskevič, pravni svetovalec — v ječi, Neumann, svetnik poslanstva — v ječi, Rosenberg, svetnik poslanstva — v ječi, Lukjanov, Rajevski in Viktor Koch, zastopniki sovjetske telegrafске agencije TASS — v ječi,

2. komisija za dolgove:

Sokolnikov — v ječi, Preobraženski — v ječi, Reinhold — ustreljen, Navašin — umorjen,

je bilo le pooblastilo Gaser Albina, ki pa ni bilo kolkovano z kolkom za din 20.— kot je to predpisano. Zastopnika podjetja v razsodiščnem odboru pa sploh nista imela nikakih pooblastil.

Iz teh razlogov se razprava isti dan ni mogla vršiti in je bila preložena na petek 1. aprila ob 9. uri dopoldne v istem prostoru. Tako šele življenje uči človeka, kaj vse mu je potrebno, da življenjske svoje interese more čuvati.

3. trgovinsko zastopstvo:

Mdivani — ustreljen, Pjatakov — ustreljen, Lomovski — izgnan, Tumanov — izgnan, Lomov — v ječi, Kasior, direktor sovjetske banke — izgnan, Gurevič — izgnan, Ostrovski — v ječi, Muradian — v ječi, Slivnik, šef transporta — v ječi, Moskalov, Pjatakovlji, tajnik — v ječi, Papanin, uradnik za oborožitvene nakupe — v ječi, Hoichberg (Juriskonsult) — v ječi, Satulovski, direktor za izvoz — v ječi, Mešlauk, komisar za razstavo — v ječi.

ZADNJE PARIŠKO »ČIŠČENJE«

Ta seznam pa še ne upošteva najnovejšega »čiščenja« v pariški sovjetski diplomaciji.

Žrtve tega »čiščenja« so postali: Hozjainov, šef za sovjetsko-rusko transportno trgovino v Parizu; Popov, predsednik trgovinskega zastopstva in vodja tega urada Sokolov. Prvega so poklicali in zaprli, oba zadnje imenovana sta izginila brez sledu v prostorih GPU.

BARBARKI SISTEM TALCEV

Da diplomate, katere je zadel »žreb«, bolj gotovo ujame, uporablja GPU stari preizkušeni barbarski sistem talcev, to se pravi one diplomate, ki se nočejo svojim krvnikom prostovoljno izročiti, obsodijo v njihovi odsotnosti na smrt, istočasno pa se polastijo njihovih najbližjih sorodnikov, ki so ostali v Rusiji. Potem obsojenim sporoče, da bodo namesto njih postrelili njihove sinove, hčere in soproge, če do nekega določenega roka ne javijo rabljem, da izvršijo obsodbo na njih samih.

*

Vidite, vi naši komunisti, ki so vas v rdeče vrste zvabile nade na kominarske službe. Diplomatska mesta se praznijo za vas! Hitro nastopite!

Po: »Mi Mladi Borci«.

Komunizem obljublja nebesa, ustvarja pekel!

*

Z delavskih bojišč

Jesenice

ZZD za izpremembo pravil Bratovske skladišnice.

Pred dobrimi 14 dnevi je imela okrajna organizacija JRZ za radovljiški okraj posvetovanje svojih funkcionarjev in predstavnikov posameznih krajevnih edinic. Okrožni odbor ZZD je izkoristil priliko in po svojem poslovodnem tajniku predložil navzočim predstavnikom politične stranke krivico sedanjih pravil Brat. sklad. v §§ 50 in 82. Sedanje besedilo omenjenih §§ odvzema pravico ohranitve članom Brat. sklad., ki so iz kateregakoli razloga članstvo opustili. Zelo so tudi okrajnane pravice nezgodnih rentnikov. Zveza združ. delavcev je zahtevala od omenjenega sestanka, da se tudi za tako predača delavska vprašanja, kakor je starostno vprašanje delavstva zanima, ter podpre s pismeno vlogo preko banovinskega tajništva v Ljubljani pri resornem ministru resolucijo glavne Brat. sklad., ki je bila v tej stvari osebno predložena s strani glavne Brat. skladišnice v Ljubljani.

Banovinski tajnik g. Tomazin je po referatu g. Gasarja obljubil, da bo banovinsko tajništvo željo delavstva podprlo z vso svojo močjo in avtoriteto. Navzoči delegati so ob zaključku sestanka napravili sklep, da je zahtevam delavstva brezpogojno treba ustreči in zastaviti vse sile, da se storjena krivica popravi.

O tej stvari pa je bolj v podrobnostih naša organizacija poučila tudi krajevno JRZ z zahtevo, da se kot politična edinica zavzema za predloge izpremembe. Kakor smo izvedeli je odbor že pismeno napravil potrebne ukrepe.

Važno predavanje. Pred kratkim je imel na Jesenicah g. dr. Bajič zanimivo predavanje o delovnem pravu pri nas in v drugih državah. Udeležba za delavstvu tako koristno snov je bila zelo pičila. Dokaz je to, da kakor se jeseniško delavstvo rado ponaša s svojo delavsko zavednostjo in dozorelostjo, še mnogo, mnogo manka za pravilno ocenjevanje vrednosti poznanja svojih pravic, ki mu jih dajejo pisani zakoni. Iz predavanja smo posneli, da je bila naša trditev pravilna, ko smo trdili, da imamo v naši državi delavsko socialno zakonodajo v marsičem bolj izvedeno, čeprav smo le kmetijska država, nego imajo to v drugih državah. Navedemo samo primer, da je Francija šele pred kratkim po ostri borbi z zakonito močjo uveljavila obratne zaupnike. Pri nas obstoji ta delavska zaščita že skoro 15 let. Zanimivo je tudi, da je francoski parlament pri ostvarjanju svoje socialne zakonodaje šel po pomoč k fašističnim zakonom. Pomimo še vsi, koliko hrupa so naglani naši nasprotniki zlasti marksisti, ko je izšla uredba, o sklepanju kolektivnih pogodb, katero se je onemogočilo vprizarjanje raznih divjih stavk, ki so bile že kar na dnevnem redu. Francosko delovno pravo pa je skoraj po našem vzorcu izdalo enake predpise, namreč, da je tudi tam stavka zabranjena brez predhodnega uradnega postopka za doseg sporazuma. In vendar vsi vemo, da imajo v francoskem parlamentu marksistični vodje večino. Preda-

vatelj se je bavil z delovnim pravom zlasti Nemčije, Italije, Češke, Francije in naše države.

Prepričani smo, da bi v slučaju, če bi jeseniško delavstvo imelo priliko večkrat slišati stvarna poročila v katerih ne gre za to, kdo je sklepal zakonodajo, temveč samo za ugotovitev dejanskega stanja, bi bila delavska zavest na mnogo višji stopnji in bi se vse drugače pojmovala važnosti strokovne organizacije.

Velenje

V zadnji številki z dne 26. marca smo dobesedno priobčili spomenico radi razširjenja električne centrale v Velenju, danes pa prinašamo veselo novico, da je bila spomenica uspešna ter dovoljen kredit za razmah elektrarne. Priglasila se je celjska cinkarna za tok in guštanjska livarna tudi. Mežica bi rada imela ves tok iz Velenja, ki ga rabi za svojo industrijo. Tako bi se pri taki oddaji toka porabilo dnevno domačega premoga okrog 40 desetonskih vagonov.

Prošnja, ki je bila predložena ministru od podružnice ZZD v Velenju, je ugodno rešena. Delavci, vi pa spregledajte, da se brez organizacije ne da ničesar doseči in če bi pri nas elektrarne ne bilo, bi bil premogovnik že zdavnaj zaprt.

V bodoči številki bomo opisali potek in sklep pogajanj za novo kolektivno pogodbo v podrobno za premogovnik Velenje. Pozneje bomo tudi razpravljali o spremembi novega pravilnika o rudarskem zavarovanju.

Komenda

V nedeljo 3. aprila ob 7 zjutraj je sestanek stavbincev v Društvenem domu.

Člani! Le polnoštevilno pripeljite še tiste, ki niso organizirani. Vsak naj po svojih močeh pomaga graditi, da bo naša skupina z vsakim sestankom številčno močnejša ter članstvo tesneje strnjeno in res delavsko zavedno. Zato vsi na sestanek in točno!

Senovo

Podružnica ZZD Senovo-Rajhenburg priredi na tiho nedeljo dne 3. aprila javno predavanje in to po prvi sv. maši v Slomškovem domu v Rajhenburgu. Predavanja naj se gotovo udeleže vsi člani, vabljeni so pa tudi naši somišljeniki. Predavanje bo o pomenu delavske zakonodaje in organizacije, kar je posebno za nas rudarje važno.

Na svidenju 3. aprila v Slomškovem domu! Bog živi!

Kranj

Ustanovni občni zbor. V nedeljo, dne 27. t. m. ob 9. uri dopoldne, se je vršil v dvorani Ljudskega doma, ustanovni občni zbor ZZD v Kranju. Udeležba je bila kot za začetek zelo obilna, kar nismo pričakovali. Navzočih je bilo okrog 60 članov.

Ob 9. uri je otvoril tov. Megla Alojz občni zbor ter pozdravil zastopnika centrale tov. Piriha in vse ostale udeležence ter prosil tov. Piriha, da prične s predavanjem. — Tov. Piriha nam je orisal delo in nalogo naše organizacije. Zadnji čas je,

skači zoper žide, jutri proti veleposestnikom, pojutrišnjem pa je udarila nad državno uradništvo. Požigalci in morilci so nastopali brez načrta. Najlepše stavbe so požigali, uničevali žetev, kulake in plemiče streljali, obešali ali jih metali v goreča poslopja. Tolpa je kravam posekala noge, konjem iztrgala jezike, nagnala črede ovac vkup, jih polila s petrolejem in zažgala, poljedelske stroje uničila. Mnogo tisočev je bilo mrtvih, materijelne škode pa je bila več kot milijardo frankov.

Borba proti revoluciji se je vlekla vse do leta 1907.; vlada je proti revolucionarjem strogo nastopala. Od avgusta 1906. do maja 1907. je bilo proglašanih nad 6000 smrtnih obsodb, od katerih pa mnoge niso bile izvršene.

Revolucija je kljub vsemu odgovarjala z umori. 1906. je bilo vsak mesec ustreljenih ali na drugi način umorjenih povprečno 160 uradnikov.

Takom l. 1907. se je revolucionarno gibanje poglobilo. Kolovodje so zdihovali v Sibiriji ali pobegnili v inozemstvo. Anti-revolucionarji — plemstvo, duhovščina, veleposestniki in zmerni elementi kmetov in delavcev so ustanovili »Zvezo ruskega naroda«, ki je hotela mir v državi. Uspelo ji je. Kmetu se je položaj izboljšal in tudi delavec je postal zadovoljnejši. 1905. l. je bilo 14.000 štrajkov s tremi milijoni stavkujočih, 1908. pa samo še 900 z 176.000, kar je bil zanesljivo ugoden znak. Boljševiki so svoj ugled zaigrali. Menjševiki so se nadejali, da siromašnemu ljudstvu od parlamenta priborijo in dosežejo novih dobrin.

(Dalje prih.)

da se strnejo vse katoliške organizacije skupaj ter se borijo za svoje pravice. Treba je poprijeti z voljo in delati za to, da se ustanovi nov socialni red. Ne delajmo z burnimi manifestacijami, ampak delajmo od duše do duše, prekvasimo najprej sebe, potem kvasimo druge. Delajmo povsod, v tovarni, na potu, doma, neustraheno, s ponosom in samozavestno, pa z globokim zaupanjem v Boga, ki bo gotovo dal svoj blagoslov.

Sledilo je poročilo odbornikov ter volitev odbora. Predlagana je bila samo ena lista: (Megla Alojz, Volčič Franc, Zagorčan Anica, Frantar Marija, Novak Franc).

Za tem je nas pozdravil s kratkim govorom naš duhovni vodja kaplan g. Vovk Jože. Vzpodbujal je vse navzoče, da pridno delajo in sejejo naše seme po tovarnah, da ne bodo ostali napisani samo na papirju. Žrtvovati se je treba ter biti združen z Bogom, ker potom Njega je vsaka žrtev slajša, ki jo je nam treba prenesti. Postati moramo tovariši ene misli, enega duha, enega srca. Imeti moramo tovariško zavest, ki bo nas močno povežala v skupnost.

Nato je sledil zaključni govor tov. predsednika Megle Lojzeta, ki je izvajal:

Dragi tovariši in tovarišice! Dolgo smo čakali in vendar smo pričakali to, da imamo svojo strokovno organizacijo, ki je 100% katoliška. Več kot 10 let smo tavali kot brezdomci, brez zaščite in brez zavetja ter s tem veliko zamudili.

Jugoslovanska strokovna zveza obstoja več desetletij. Borili smo se zanjo, za njen obstoj in napredek. Ali kaj nam je ona dala? Kratko nič, ker ni hotela dati, kar smo od nje zahtevali. Pa smo še čakali, da se gospodje generali zavedo, da so na napačni poti, in da spoznajo svojo zmotno. A presneto smo se zmotili in varali sami sebe. Samo čakali smo leta in leta in to v našo veliko škodo, da smo danes to, kar smo, ki bi pa lahko obhajali že svojo desetletnico.

Ko je Jugoslovanska strokovna zveza približno pred 7 leti na svojem občnem zboru zavzela stališče, da se hoče voditi sama, brez duhovnikov, ko je zahtevala odstranitev katoliških duhovnikov iz svojih vrst — je kocka padla. Kar so gospodje generali JSZ želeli, se je zgodilo. Duhovnik je šel, pa tudi mi smo šli, zavedni katoliški delavci, ker smo videli, da ni vse v redu in da se ne da več popraviti. Ostali so samo strahopetci, mlačneži in pa oni poštenjaki, ki so še upali, da se da popraviti in urediti. In vendar se ni uredilo in se najbrž nikoli ne bo. Pa pustimo, to je za nami in se ne povrne več. Sedaj je ZZD, katoliška, delavska, strokovna organizacija, v kateri je tudi naša duhovščina, in ki z njo sporazumno sodeluje.

Zato, dragi tovariši in tovarišice, tukaj je sedaj naše mesto. Če smo zavedni katoliki, potem absolutno ne moremo biti v nobeni od naših treh nasprotnih organizacijah organizirani, ki so si tako podobne, kakor jajce jajcu. Zato vas sedaj prosim in želim, da je današnji dan, dan odločitve, in da zavzamete svoje stališče. Vprašam vas, ali ste za katoliško, delavsko fronto, da vnjej sodelujete in ji pomagate do zmage, ali ste pa proti njej in se raje družite z onimi, ki s satansko vztrajnostjo delajo na to, da bi čimprej zrušili in uničili katoliško, delavsko skupnost. Če ste za katoliško fronto, mi boste odgovorili s tem, da boste prišli k nam in se boste vpisali v Zvezo združenih delavcev, vsi oni, kateri še niste tega storili. Trdno sem prepričan, da bo zmagala v vas treznost in pa katoliška zavednost. — Bog živi!

Sestanke smo določili, da se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu. Sklenili smo, da hočemo vztrajno in z največjo marljivostjo delovati za našo organizacijo.

Sladki vrh

Občni zbor, ki se je vršil 20. t. m., je vodil prejšnji tajnik naše podružnice, sedaj predsednik ZZD v Mariboru. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik: Štandehner Štefan, podpredsednik Vake Alojz, tajnik: Cernič Franc, blagajnik: Štandehner Miha. Odborniki: Javernik Ludvik, Pohorec Rudolf. Preglednika: Unterlehner Ivan, Kristl Franc, Za režiserja dramatskega odseka Pohorec Rudolf.

Ajdovec

Na praznik Marijinega oznanjenja 25. marca se je vršil pri nas občni zbor. Vršil se je po 10. sv. maši v cerkveni hiši. Bilo je nas članov nekaj nad polovico. Naša podružnica ZZD se je ponovno oživela in napravila trden sklep, da ji hočemo zvesto služiti in vztrajni biti.

Izvoljeni so bili sledeči: za predsednika smo postavili Jožeta Hrovata, za podpredsednika Alojzija Župevca, za tajnika Ferencaka Edvarda, za blagajnika Antona Smoliča. V odboru so še Koncilja Ignac, Grilc Ivan, Lavrič Franc in Kužnik Jože. Naš duševni vodja pa je vsem g. župnik Gregor Mali.

Želimo novemu odboru, da bi v bodoče z vso svojo močjo vztrajno delal za bla-

gor sebi in svojim tovarišem. Nato pa v bodoče želimo tudi od naših članov večje poštrevovalnosti na potu proti našemu cilju.

Zato se zavedajmo: Ako si ne bomo sami odpirali svoje poti in prižigali luči, je tudi ne bo! Zato vendar bodimo v naprej z vso dušo pri tem, česar smo se lotili.

Mestinje

Dne 25. II. 1938 si je tudi v Mestinju delavstvo, zaposleno pri podjetju König, ustanovilo Strokovno organizacijo, včlanjeno pri ZZD. Na ustanovnem občnem zboru so si delavci izvolili odbor s predsednikom tovarišem Panter Antonom na čelu. Z zaupanjem zre delavstvo na izvoljeni odbor, da razmere med delavstvom in podjetjem uredi, kar je bilo že zdavnaj potrebno.

Za ustanovitev organizacije damo delavci javno zahvalo g. Turku Ivanu, županu občine Šmarje pri Jelšah, Verku Florijanu, podžupanu občine Sv. Peter ter okrajnemu načelstvu v Šmarju pri Jelšah, ki so nam dajali potrebna navodila.

Sestanki in zborovanja ZZD

V NEDELJO, DNE 3. APRILA:

PODTURN: občni zbor ob 8 dopoldne v dvorani župnišča Toplice.

GROBLJE: občni zbor ob 1/210 dopoldne v Društvenem domu.

KOMENDA: sestanek stavbinskega delavstva ZZD ob 7 zjutraj v Društvenem domu.

SENOVO: sestanek rudarjev ZZD ob 9 dopoldne v Slomškovem domu v Senovem.

DROBNE DOMAČE

Požar je uničil posestvo Ivana Ivačiča v Zagorju pri Pilštanju, njegovemu sosedu pa dvoje gospodarskih poslopij. Ogenj se je širil s silovito naglico in le mirnemu vremenu in požrtvovalnim gasilcem se je zahvaliti, da ni požar uničil vso vas Zagorje. Oba posestnika sta hudo prizadeta, ker nimata posestev zavarovanih, poleg tega imata še številni družini nedoraslih otrok.

Domov je peljal kamenje z parom konj mimo kamnoloma v bližini Slovenjgradca posestnik Alojz Kotnik iz Legna. Ravno kar bi se imel odstraniti od kamnoloma pa se je utrgala skala, ki je z vso silo udarila med vprego. Enemu konju je prerezala vrat, da je bil na mestu mrtev, dočim je drugemu polomila noge. Voznik je prav tisti hip nekoliko zaostal za vozom čemur se ima zahvaliti, da tudi on ni postal žrtev.

V občestnem jarku blizu Sv. Lovrenca na Dravskem polju so našli ležati truplo neznanega mladeniča mrtvega z razbito lobanjo. Orožniška komisija je ugotovila, da je mrtvec posestnikov sin Ivan Kolarič, ki je postal žrtev prometne nesreče.

Živa je zgorela v Hramšah pri Celju 73 letna Miklavžin Marija. V gozdu je nabrala listje, da bi z njim pognojila vrtno gredo. Spravila je listje na kup in ga zažgala. Pihal, pa je tisti čas močan veter, ki je ogorke zanesel v starkino krilo, da se je ta vnela. V hipu je bila vsa v ognju. Starika je dobila tako močne opekline, da je v nekaj minutah izdihnila.

»Samouprava« glasilu JRZ piše, da izjave vodij nemškega »reicha« v pogledu nedotakljivosti mej proti Italiji in Jugoslaviji ne dopuščajo nobenega dvoma. Zveze med Nemčijo in kraljevino Jugoslavijo bodo ostale dobre in prijateljske.

Državni proračun za katerega je porabilo 909 govornikov v 399 urah v belgradskem parlamentu nad 3 milijone besed je bil načelno sprejet. Za proračun je glasovalo 63 senatorjev, od teh 47 za 16 proti proračunu.

»Bata« bo zidal v Ljubljani veliko palačo in se mu je zato izdalo gradbeno dovoljenje, katero je podpisal ban dr. Natlačen. V načrtu je tudi zgraditev kavarne, vendar je to še vprašanje ali se mu bo dovolila kavarniška koncesija po obrtnem zakonu, kar bo šele čas pokazal.

Pred meseci je šel obiskat svoje španske tovariše vodja levega krila jugoslovanske zemljoradniške stranke dr. Dragoljub Jovanovič. Od rdeče španske vlade je dobil prosto vozno karto iz Pariza do Barcelone, kjer je imel tudi govor »o gibanju jugoslovanskih levčarjev«. Španska tla so mu bila prevročna in se je pred dnevi pojavil na Hrvaškem, kjer je spregovoril s prvaki KDK in dr. Mačkom nekaj besedi; kakšnih ni nam znano.

V Belgradu je bila te dni otvorena razstava najbolj dragocenih del italijanskih kiparjev in slikarjev pod naslovom »Italijanski portret skozi stoletja«. Umetnine so razstavljene v muzeju kneza Pavla. Razstavo je organiziral beneški profesor Barbantini. Razstave so se udeležili minister za narodno kulturo Alfieri grof Volpi ter številni italijanski in naši odličniki s knezom Pavlom in dr. Stojadinovičem na čelu.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(20) Od 1917 — 1922

(Nadaljevanje.)

Najnevarnejši je bil položaj v Moskvi. V pogrebni sprevid nekega ustreljenega se je uvrstilo 200.000 upornikov. Kozaki so nastopili, toda del garnizije je stopil na stran revolucionarjev. Odbor 20 mož — med temi se je nahajal tudi Lenin — je vodil revolucijo. Kmalu je prišlo do krvavih spopadov. Vse trgovine so bile zaprte, kolovod so zasedli revolucionarji. Dragonci in kozaki, ki so ostali carju zvesti, so streljali v vse smeri, revolucionarji pa so odgovarjali z bombami in streljanjem. 1200 oboroženih delavcev z upornimi vojaki se je energično in več dni upiralo nastopajočim polkom, ki so šteli 20 tisoč mož. Na mnogih cestah so bile postavljene barikade. Deset dni je trajala meščanska vojna. Revolucionarji so morali bežati, več kot tisoč je bilo mrtvih, regularne čete pa so imele komaj 50 izgub.

Ako bi se bili boljševiki, menjševiki in socialni revolucionarji zedinili in v vseh mestih voditelji revolucije istočasno prišli z bojem, bi se bila Rusija in carska dinastija že v zimi 1905. zrušila.

Šele v začetku 1906. so oddaljeni kmetje zvedeli za krvavo meščansko vojno. Zgled delavstva je bil nalezljiv. Hujskači so hodili po vaseh, a pri kmetu niso dosegli organiziranega upora. Večinoma je plenila in morila le druhal brez kakih političnih ciljev. Danes je drvela za huj-

Zapisana pravica

Razmere v tobačni tovarni v Ljubljani

Opetovano so se čule nad postopkom monopolske uprave pritožbe, ko je sem pa tja kak uslužbenec bodisi namenoma ali pa nehote imel ob izstopu iz tobačne tovarne kak tobačni izdelek. Prav je, da se drži stroga disciplina, nikakor pa ne moremo smatrati za umestno, da je v svrhu vzdrževanja take discipline namestu takojšen odpust dotičnega uslužbenca, brez kaknega daljnega postopka. Vsi vemo, da današnje razmere komaj zadoščajo ali pa niti ne za najnujnejše potrebe. Če se potem delavec pregreši da vzame kak izdelek malenkostne vrednosti vendar ne gre, da bi ga potem brezsrčno postavili na cesto. Pri tem pa je vendar vpoštevat, da je tak uslužbenec pustil v tovarni vso svojo mladost, plačeval pok. fond, da ima družino, katera bo morala radi malega nepremišljenega pregreška očeta ali oskrbnika pasti v največjo bedo. Tako postopanje je nesocialno in vodi v propast nele poedinca, temveč celega delavskega sloja. Kam naj gre delavec star in betežen, ko si je izčrpal vse svoje moči. Nihče ga več ne sprejme in vse to samo za en sam nepremišljen korak in dostikrat pa neutemeljeno. Take ostre odredbe v moderni de-

mokratski državi, ki stremi za čim boljše delavsko zakonodajo, za čim večjo zadovoljitev delavskega stanu niso na mestu. Vsak pregrešek je treba presojeti s posameznega stališča in potem tudi glede vsakega zavzeti posebne zaščitne mere, kakor ga tudi po posamezni krivdi primerno kaznovati. Tak način kaznovanja bi bil tudi primeren in v skladu s principi moderne kazenske zakonodaje, ko se vedno gleda na storilčeve soc. razmere, in zlasti pa tudi na njegovo nedolžno rodbino. Čuditi se je, da se proti zgoraj opisanemu načinu kaznovanja do sedaj še ni zavzela nobena delavska organizacija. Saj vendar proti njemu govore vsi soc. oziri in je zato nujno potrebno, da vsaj naša organizacija nastopi proti temu že s stališča katoliškega naziranja, da bodi vsaka kazen primerna storjenemu dejanju. Nikakor pa ne sme tako kaznovanje voditi do bede storilčevih nedolžnih družinskih članov.

V naslednjih številkah tega lista po zadobljenih podatkih bomo skušali še razmotrivati o tem, kakšne soc. razmere so ustvarile zgornje stroge kazni takojšnjega odpusta. To pa brez pravice do vsake odpravnine zlasti niti do povračila že vplačanih pokojninskih prispevkov.

BEŽEN POGLED NA EVROPSKA TRENJA

Naša soseda Nemčija stoji še vsa pod vtisom velikega dejanja združitve vsega nemškega naroda v eno skupno državo. Zdi se, da vlada v njej pravi delirij navdušenja. Vsaj tako bi človek sklepal, če čita nemško časopisje ali posluša razne radijske govore Hitlerjevih prvih pobočnikov, ki jih povsod pozdravljajo deset in stotisoče množice s hrumečimi aplavzi.

Naša zaveznica v Mali Zvezi Čehoslovaška se bo morala ukloniti pritisku nemške narodne manjšine in zadostiti vsem njenim zahtevam glede kulturne in gospodarske samouprave. Istočasno s nemško manjšino pa je vstal tudi slovaški narod in odločno zahteva priznanje svoje narodne samostojnosti ter svojo gospodarsko in kulturno avtonomijo. Češki narod, ki je bil doslej gluha v svoji kratkovidni politiki za upravičene slovaške zahteve ter je mislil, da sme izigravati narodna čustva slovaškega katoliškega ljudstva, bo moral sedaj rad ali nerad tudi tem dati, kar jim po pravici gre. Centralistično urejena in narodno hegemonistična vodenja Čehoslovaška bo morala tako pristati na federativno ureditev svoje države.

Poljska ustvarja na severu blok nevtrajnih držav, ki bi segal od Baltičkega do Črnega morja. Ta blok bi obsegal: Poljsko, Litvo, Estijo, Letonsko, Finsko in Romunijo. Blok bi bil naperjen proti sovjetski Rusiji, kateri naj bi onemogočil, da bi kadarkoli posegla z vojno silo v življenje ostalih Evropskih držav.

Francija bi bila v pretečenem tednu rada priskočila na pomoč rdečim v Španiji in je pod Blumovim vodstvom že zbirala za to potrebne vojaške sile. Toda

Blum je dobil od Anglije hladno sporočilo, da naj nikar ne računa na Angleško pomoč, če bi pri tem početju Francija sama izvala svoje fašistične nasprotnike, da ji vpadajo v hrbet. To kratko, pa jasno opozorilo je učinkovalo kakor mrzel tuš, in Francija je ostala lepo v svojih mejah.

V Angliji je izjavil ministrski predsednik Chamberlain pri debati o Čehoslovaški in o Španiji, da bo Anglija zvesto izpolnjevala svoje pogodbene obveznosti, ki jih ima napram tujim državam, da pa nikar ne bo trošila svojih moči za varstvo tujih interesov, če njeni niso obenem s tujimi prizadeti. Češka in republiška Španija sta ta namig dobro razumeli in vesta, da na njeno pomoč v danih razmerah ne smeta mnogo računati. Anglija bo zaradi dozorevanja razmer v Španiji, kjer se pričakuje končne zmage nacionalistov, skoro sklenila sporazum z Rimom ter tako uredila svoje že dalj časa napeto razmerje do Italijanskega cesarstva v bolj znosno odgovarjajoče interesom Britanskega svetovnega imperija.

Španija stoji končno pred likvidacijo dolge državljanske vojne, ki ji je prinesla neizmerno gorja in strahovito gospodarsko opustošenje. Divjaštva, ki so jih levičarji vršili nad kulturnimi vrednotami in gospodarskimi interesi španskega naroda, nosijo za vse odgovornost. Sedaj Franko čimdalje hitreje napreduje s svojimi armadami. Prestopil je meje Katalonije in prodira preko nje dalje k morju, rdeča fronta v Aragoniji pa je v razsulu. Ko bo Franko svojo protirevolucijo dokončal, bi mu smela Evropa biti hvaležna, da jo je s svojo vztrajnostjo in nevklokljivostjo rešil komunistične povodnji.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

NAPAJATI ŽEJNE...

Naša dolenjska Suha Krajina je znana širom naše domovine po svoji revščini in po svoji zaostalosti. Zlasti pa je ta del naše dežele v vročih poletnih mesecih mnogo trpel zaradi pomanjkanja vode. Po tri in več ur hoda daleč so v vročih poletnih dneh vstajali možiki v prvih komaj dan obetajočih jutranjih urah, upregali svoja živinčeta in voz za vozom vozili proti Krki. Šele proti poldnevu pa so se zopet vračali s pregreto vodo na svoje domove. Nad vse žalostna slika stotin drdrajočih voz in ubogega ljudstva je bila to. Suha Krajina si je zato po pravici želela vodovoda v svoji vasi. Nešteto obljub je bilo v tem oziru danih, toda obljube so ostale le obljube, dokler ni prišlo naše sedanje narodno vodstvo, ki je poznalo to skelečo rano in zagotovilo Suhi Krajini načrtno zgradbo potrebnih vodovodnih naprav, ki bodo stale mnogo milijonov denarja, ki pa bodo tudi dvignile blagostanje krajev, za katere bodo naloženi.

EDINO PRAVILNO

Znano je doslej, da so se pri vseh velikih zgodovinskih prevratih in spremembah znali preriniti do najboljših, čisto odločilnih mest, razni manj vredni pokvarjeni ljudje, ki so potem izrabljali dane prilike in izmzgavali ter zlorabljali ljudske množice in javna službena mesta za svoje osebne, često zelo umazane namene. Zdi se, da se je to hotelo ponoviti tudi ob priključitvi Avstrije k Nemčiji. Kakor drugod na svetu tudi tu ni manjkalo podležev, ki bi hoteli na škodo drugih priti na

odločilna mesta sedanje nemške avstrijske uprave. Toda vrhovni predstavnik narodno socialistične stranke v bivši Avstriji je vse take poizkuse v kali zatrl s sledečo zdravo in pametno odredbo:

Število različnih prosilcev, ki se ponujajo za gotove službe v državni upravi in v stranki, je v zadnjih dneh tako narastlo, da sem prisiljen objaviti sledeče:

1. Vsak, kdor zahteva kakšno osebno spremembo, ne more pod nobenim pogojem biti sam kandidat za dotično mesto.

2. Da bo mogoče v bodočnosti iztrebiti lovce te vrste, ki lovijo službe, sem že danes dva takšna denuncijanta in ponudnika dal zapreti, ter bom odslej ravnal podobno, vedno na isti način.

Take odločne geste moramo biti v interesu splošne javne morale vsekakor veseli. Treba bi bilo le, da bi našla ob podobnih prilikah povsod vernih posnemalcev.

DISHARMONIJA GLASOV

Vsi vemo, kako je katoliška Cerkev v Nemčiji pod narodno socialističnim režimom utrpela mnogo nepopravljive škode. Kljub sprejetemu konkordatu je Nemčija pogazila v njem po mednarodni obvezi dane obljube. Razpuščala je katoliška družva in zveze, preganjala katoliški klic in uprizarjala sramotilne procese proti katoliškim redovom, zapirala in obsojala je katoliško duhovščino.

Avstrijski škofje, ki so se zavzemali za bivšo Schuschniggovo politiko, pa so v teh dneh podali sledečo izjavo:

Z zadovoljstvom priznavamo, da je na-

BELEŽKE

»BRANIKU« ŠE O VITEŠKIH VRSTAH

»Branik« si je v eni zadnjih številčk privoščil našega urednika zaradi beležke: »Junaška deklica in umazani vitezi«. Tako piše, kakor da v našem listu pribučujemo izmišljotine in varamo javnost.

Da bo »Branik« zopet lahko lopnil po nas in po resnici, prinašamo danes novo zgodbo iz »viteškega tabora«.

Pred sodnikom poedincom v Radovljici se zagovarja mlad fant, ki ni znal ločiti med mojim in tvojim. Nič posebnega ni to, dosti je danes takih. Toda presenetljiva je fantova trditve, da se je krasti naučil v »viteških vrstah«. Katere so te vrste, menda res ne bo uganiti preveč težko. »Saj ni mogoče, fant,« se je čudil sodnik. »Pa je le res,« je fant odgovarjal, da je sodnik ostrmel in poklical odgovornega funkcionarja obtožene organizacije. Pričo njega je fant ponovno izpovedal in obširno utemeljil svojo obtožbo na vzgojo, ki jo je bil deležen pod funkcionarjevim vodstvom »viteške organizacije«.

»Branik« bo zopet izpraševal, kako je z odpustki in kako je z vicami. Povemo mu, da so za tako vzgojo vica še vse premalo, odpustki pa za kaj hujšega nič ne zaležejo. Če pa »Branik« nam ne verjame, pa naj pogleda v sodne zapiske, kjer je zapisano vse črno na belem v večno čast novodobnega viteštva.

NOVI POKRET V STARI FORMULI

Odpravljena je očitna spoved: »Spovem se Bogu Vsemogočnemu...« Le ministrant jo še moli zdaj pri delitvi svetih zakramentov po novem slovenskem obredniku in obžaluje v njej v imenu ljudstva, karkoli je grešilo v mislih, v besedah in dejanjih.

Seveda za kesanje je potrebno spoznanje, a grešnik se le težko pribori do onega čistega spoznanja, ki je vir pravega kesanja. Pa tudi grešniki so različni. Eni grešijo samo v mislih, drugi samo v besedah, tretji samo v dejanju, četrti pa ne marajo nobene izjeme in greše kar v vsem trojem, kolikor se da dosledno.

Tako so ugotovili ljubljanski bogoslovci vrste grehov in vrstnike in spoznali, da je med nami grupa »mladih modernih«, ki je grešila najprej v »Misli«, potem v »Besedi« in sedaj v »Dejanju«. Za te bi bilo prav, če bi se zopet vrnil nazaj k stari očitni izpovedi in se ob njej zamislili nad čudno povezanostjo stare molitvene formule in njihovih lastnih prizadevanj.

VEDNO V STARE KOLESNICE...

V debati med »Gorenjcem« in »Delavsko pravico« se je slednja zopet zaletela. Tam pravi, da svojim članom ne brani lastnega mišljenja v stanovščini in o ljudski fronti. Delavska pravica« je brezdvomno pozabila, da je na enem svojih občnih zborov vendar sprejela kot normo in okvir svojega udejstvovanja tudi »Quadragesimo anno«, ki zahteva stanovščino, stanovsko ureditev družbe. Sedaj ne vemo, če so pri »Delavski pravici« pozabili na dotični sklep, ali pa jih je slabost takole mimogrede nekoliko zapeljala, da so kljub oprezovanju pokazali svojo staro naravo in jo zavozili v stare izgajane kolesnice.

TA PA JE DOBRA...

JSZ bi se bila skoro razpočila od napihovanja. Njena grmada obratnih zaupnikov je bila že kakor babilonski stolp visoka in na njej je sežgala uboge 3 (!) obratne zaupnike, ki si jih je po gledanju iz teh neizmernih višav v celi Sloveniji pridobila ZZZ. Samo tri, majka mila! Še za pogreb je to premalo! Vsaj štirje bi morali biti, ki bi mlado ZZZ k pogrebu nesli. Pa ti pride »Nova pravda« (od plavih) in pove, da JSZ niti enega obratnega zaupnika nima, ako je bilo vseh njenih

cionalistično gibanje narodne in gospodarske obnove, kakor na polju socialne politike in na zadnje na polju skrbstva za najsiromašnejše sloje naroda, izvršilo in še opravlja pomembno delo. Istočasno smo prepričani, da je po zaslugi narodno socialističnega gibanja odstranjena nevarnost pred boljševidizmom, ki vse ruši in vse uničuje. Škofje spremljajo bodoče delo nacizma s svojimi najboljšimi željami in s svojim blagoslovom ter priporočajo tudi vernikom, da se tako opredele. Mi podpisani škofje smatramo, da bo ob priliki plebiscita naša nacionalna dolžnost, da se kot Nemci izrečemo za Nemčijo ter pričakujemo tudi od vseh vernih kristjanov te dežele, da se zavedajo tega, kaj dolgujejo svojemu narodu.

Avstrijski škofje so od predstavnikov narodnega socializma prejeli zelo povoljno zagotovila, da narodni socializem vere preganjal ne bo, ampak se bo držal načela: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega, Bogu, kar je božjega«.

Izkustva, ki jih ima cerkev v Nemčiji vzbujajo nezaupanje v resnost takih obljub in bati se je, da bo tudi katolicizem bivše Avstrije nujno hodil trnjevo pot katolicizma Nemčije.

215 izvoljencev izvoljenih na tak način, kot je bilo izvoljenih onih 6 njenih zaupnikov pri Kranjskih deželnih elektrarnah, ki nikoli izvoljeni bili niso. Niti enega zaupnika JSZarji nimajo tam. Ta je pa res dobra ob tolikem hvalisanju.

RDEČI NAD VSE...

Pa še to je v poročilu »Nove pravde« zanimivo, da je ob pogajanjih za skupno kandidatno listo zastopnik centrale JSZ izjavil: Ako bi bili vi rdeči, potem bi šli mi z vami v kompromis. Še »Nova pravda« se čudi nad tako ljubeznivo do rdečih, ko debelo tiska gorenjo izjavo. Nekateri včasih le vino omoti, nekatere pa očitno že sama »farba«, da so kar pijani od nje.

PRIZNANJE

Plava »Nova pravda« v št. 12. v članku: »Naša socialna politika in narodno zdravje« piše: »Socialna politika je beležila zadnji dve leti po zedinjenju največje uspehe. Z ureditvijo minimalnih mezd in kolektivnih pogodb je ta uredba, čeprav se je mnogo kritizirala, v vsej državi dvignila življenjski standard delavca.« Tako se polagoma odpirajo oči resnici in ji dajejo priznanje.

PO SVETU

Hitler bo obiskal maja meseca Italijo, kjer se bo mudil 8 dni. Obiskal bo Rim, Florencio in Neapelj, kjer mu pripravljajo kraljevski sprejem. Za priprave bo izdala 40 milijonov lir. Prenovili bodo ulice preskrbeli vse za svetlobne učinke in v neapeljskem pristanišču mu bo defiliralo 200 italijanskih bojnih ladij. Vsekakor drag poklon.

Litva je sprejela Poljski ultimatum. Meja pred ultimatom je bila neprodušno zaprta tako, da niti pismo ni moglo čez mejo, človek pa je bil kmalu ogrožen po litovskih obmejnih stražnikih. Sedaj je meja odprta za ves promet. Obe državi bosta imenovali poslanike do konca tega meseca.

Moskva pritiska na Francijo, naj pomaga rdeči španski vladi. Ministrski predsednik Blum je hotel v ta namen izvesti mobilizacijo, vendar mu je to angleška vlada o pravem času preprečila z pojasnilom, da ona ne odgovarja več za razvoj dogodkov izven francoskih meja kakor tudi ne v Franciji sami, kjer se vrste stavka za stavko. Komaj so pričeli stavkati kovinski delavci, že so se jim pridružili transportni in oblačilni delavci. Delavci zahtevajo zvišanje plač, delodajalci na ne popuste, vojni minister Deladrier pa se boji za svoj oborožitveni načrt, vse pa kaže »piškavo« moč ljudske fronte, ki bo najbrže kmalu doigrala.

Kardinal Innitzer je izdal na avstrijske katoličane proglas v katerem poziva vse, da brez pridržkov podpro veliko nemško državo in vodjo, čigar borba proti boljševidizmu odgovarja božji zamisli. Izjave pa, ki so jih izdali nemški voditelji jamčijo, da bo poslanstvo cerkve spoštovano.

Zveza nemških kmetovalcev na Čehoslovaškem, ki je bila že od leta 1926 zastopana v čehoslovaški vladi je iz nje izstopila in se pridružila Henleinovi stranki. Isto so napravili nemški krščanski socialisti in je tako Henleinova stranka postala najmočnejša stranka na Čehoslovaškem, ki vedno glasneje zahteva avtonomijo češkimi Nemcem.

Zvezi narodov je bilo sporočeno, da je Avstrija prenehala biti, njena članica. Tajništvo Zveze narodov je o tem nemškem pojasnilu obvestila vse članice ZN.

Franco neovirano prodira proti Kataloniji in je že prekoračil mejo Cinca, kjer so imele rdeče čete glavno obrambeno linijo. Vojaška poročila iz Salamance javljajo, da so rdeče kakor tudi mednarodne brigade demoralizirane vsled vednih porazov, kar potrjuje velike Francove vojaške uspehe.

Japonci počasi, toda vztrajno ustanavljajo svoj imperij. Dvem težkim nalogam morajo istočasno zadostiti. Na eni strani morajo skrbeti za ogromno severno zaledje svoje armade, ki sega od meje Mandžurije do Mandžupuja in je to zaledje vedno izpostavljeno napadom kitajskih gverilskih čet, dočim na drugi strani podirajo ogorčen odpor kitajske armade, ki je okrepljena z Sovjetsko Rusijo. Vendar pravijo poročila, da so bile japonske čete na važnih odsekih poražene in da kitajske čete prodirajo.

Slovaška stranka je na svojem sestanku v Bratislavi pod predsedstvom msgr. Hlinka izdala resolucijo, v kateri pravi, da se bo najodločneje borila za avtonomijo Slovaške in za juridično priznanje pitsburškega sporazuma, ki poleg češkega naroda pozna poseben slovaški narod, ki mora uživati enak političen in kulturni položaj ter enakopravnost s češkimi. Hlinkova stranka bo s Henleinovo in drugimi strankami sodelovala v vprašanju avtonomije.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, kaplan, Jesenice. — Za uredništvo odgovarja: Piriš Milko, Ljubljana. — Za Mišijansko tiskarno: Jožko Godina, Groblje.